

Grup de Teatre TEI de l'ONCE

El grup Teatre TEI (*Teatro del Espacio Interior*) pertanyent a l'ONCE de València, està format actualment per 15 persones: 4 aliens al món de l'ONCE i la resta són tots afiliats; hi ha 4 persones invidents totals, 2 persones que perceben la llum i 5 deficients visuals que tenen graus menors de discapacitat. El grup es va consolidar en 1993 i porten més de 13 muntatges representats per tota la comunitat i la resta d'Espanya. La composició del grup va variant; alguns dels qui van començar a l'any 1993 continuen encara, altres que ja porten els seus anys, i alguns més joves recentment arribats. M'hi vaig incorporar com a directora del grup en setembre del 2003 i vaig quedar sorpresa, no tan sol pel respecte i l'amor que senten aquestes persones cap al teatre, sinó per la força i sensibilitat que mostren damunt de l'escenari. Normalment utilitzem els mètodes de teatre comuns adaptats a la situació de la ceguesa. Treballem expressió corporal, veu, jocs sensorials i improvisacions relacionades amb el muntatge que estem preparant.

Un dels treballs més arduos per a ells és la mobilitat, coordinar els espais, i les entrades i sortides d'escena, per al que inventem entre tots suports i solucions adaptades a cada cas.

Una vegada més el teatre es presenta ací com una poderosa eina davant el dèficit de la ceguesa que de vegades pot produir una introspecció corporal i d'actitud, com a mecanisme de defensa. El teatre incrementa la seua capacitat, atencional i perceptiva, així com el seu creixement intel·lectual i emocional, enforçant la confiança en la relació amb els altres i el coratge per a actuar en el món. Veient-los actuar, oblidem de vegades que estem davant de persones invidents, encara que no és res que pretenguem ocultar. L'actor cec utilitza a cent la resta dels seus sentits, intensifica les seues facultats perceptives per saber on estan en escena la resta i com; endevinar el públic, trobar l'utilitatge, l'escenografia i fins i tot, la llum. Per a mi, tot un prodigi.

Representem per la comunitat, "*Bodas de sangre*" i en juny estrenarem el nostre pròxim espectacle; "*Ñam ñam*", en la delegació de l'ONCE. Us convida a veure'ls i després saludar-los, perquè... no sé què proporciona major plaer, si veure'ls actuar o veure el seu estat d'ànim després de la funció.

US ESPEREM

Reyes Ruiz

directora del grup de teatre de l'ONCE a València

ACOTACIONES
en la caja negra
revista teatral

Especial
mujer y artes escénicas

Notas sobre creación:
La mujer observándose en escena

Teatro en breve: textos para acciones
Angélica Lidell

Asociaciones de creadoras escénicas
Proyecto Vaca, Marias Guerretas,
Dones en Art

Puntos de venta:
Espacio Inestable,
Escuela del Actor, Sala l'Horta y
las librerías Primado, Sahiri, Railowsky,
Viridiana y Tirant lo Banch.

nº12

Información y distribución:
acotacionesenlajaneagra@hotmail.com

PER LA LLIBERTAT D'EXPRESSIONÓ

El Teatre és espill, reflex d'allò que és real, ja siga real imitat o real imaginat, recreat, deformat. És gresol tant de l'íntim i personal com del col·lectiu i públic. Admet infinites mirades, totes elles suggerents i vàlides. No obstant això, massa vegades, algunes d'aquestes mirades no són ben acceptades per qui se sent reflectit als espills de la ficció teatral. Massa sovint el Teatre, símptoma d'aquesta societat, pateix pegats i tirites, benes que fan callar el seu dir i el seu sentir, injeccions que paralitzen la seua acció. Massa vegades el teatre ha passat pel quiròfan de la censura per adquirir una nova imatge, més decorosa i púdica, menys inquietant i revulsiva.

Som sabedors de fets tant evidents com els que li ha tocat viure a un company com Xavi Castillo, o la bomba als camerins del Teatre Alfíl a Leo Bassi. Són la mostra d'un botó que desgraciadament segueix ben cosit en la nostra societat, i que de manera impune exerceix la seua pressió, encara que a pesar que el dret a la llibertat d'expressió és un dret fonamental recollit en la Declaració Universal dels Drets Humans (art. 18 i 19), en la nostra Constitució (art. 20) i en la Constitució Europea (art. 11-71).

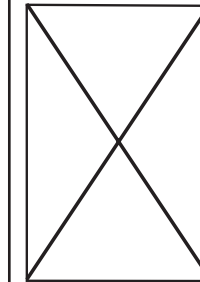
Donats aquests aires viciats que respirem ultimament, ens hem decidit a donar-vos la paraula obertament sobre aquest tema i que contestes amb entera llibertat a aquestes preguntes:

1. Has patit algun tipus de censura, pressió i/o coacció al teu treball creatiu?
2. Quines conseqüències ha tingut per a tu?

No deixem de recordar que: "La llibertat d'expressió, en totes les seues formes i manifestacions, és un dret fonamental i inalienable, inherent a totes les persones. És, a més, un requisit indispensable per a l'existència mateix d'una societat democràtica".

Sembla que la censura no permet fer declaracions obertament, des del Consell de Redacció ens em sorprés per l'acollida que Veu en On, ja que ens ha arribat només tres veus i una d'aquestes vol ser anònima, ací les teniu.

Que per començar, i amb el tema que toquem, és més que irònic. Això va ser quan va esclatar la guerra a l'Iraq. Ja sé que fa un temps d'això però voldria contar-ho ja que estem. Féiem "Un enemic del poble" al Rialto i vam decidir treure una pancarta a les salutacions amb el NO A LA GUERRA. Fins aquí ens deixaren fer. El més fort va ser que quan la vam treure jo vaig semi-alçar el puny apretat (no recorde si el dret o l'esquerre) per fer un gest de "¡Ànim! ¡Hem de fer sentir la nostra veu!". Al dia següent una persona, un "enviat de les altes esferes", va vindre al meu camerí i amb veu baixa em va transmetre el següent missatge: "més et val no tornar a alçar el puny a escena si no vols un pròxim missatge menys amable". Així se'n va anar i no vaig atrevir-me més ni a desplegar la pancarta.

Pilar Almeria, actriu

1. Censura externa no, però de vegades la interna la que nosaltres ens imposablem a nosaltres mateixos, per exemple quan tries una obra pensant què agradarà als altres, en compte de triar el que realment t'abellix fer. L'autocensura, és veritablement terrorífica, i de vegades lluitar contra tu mateix és més horrorós i més difícil que lluitar contra els altres..

2. Segurament perds la il·lusió què és un dels pocs motors per portat endavant qualsevol cosa de qualsevol tipus.

Gemma Peris, actriu

Tots hem patit i patim contínuament i constant la censura. Sempre ha estat ací, de vegades més evident, de vegades més subtil. Però està al nostre voltant. Perdoneu, no són aires viciats que es respiren últimament. En la meua humil opinió aquest és el resultat d'anys i anys de domesticació; anys de funcionarització de l'art. El teatre, des de l'aparició del cinema, sempre ha estat -i sempre estarà- en crisi; sempre ha patit la censura i sempre la patirà. Per a mi la qüestió no és que Xavi Castillo o Bassi, companys que pel seu compromís amb la feina que fan respecte profundament; la qüestió, repetisc, no és que hagen estat l'objectiu de la censura, el problema és que no hi hagen més actors i companyies patint-la, perquè la funció principal del teatre és la de ser crític i per tant la funció dels treballadors del teatre és la de

buscar eixa mirada crítica necessària, directa, desvergonyida i per què no cruel. Malauradament ara i des de fa molt de temps, sentim queixes i declaracions en contra de declaracions que no ens agraden i que es considera que s'han de controlar. I malauradament moltes vegades han estat els treballadors del teatre els que hem acabat "adaptant-nos a les circumstàncies".

Malauradament s'escolta massa sovint actors i actrius, ballarins, mims o clowns, il·luminadors o escenògrafs dir "No crec que els actors hagen de respondre a qüestions polítiques; som actors i les nostres opinions no són expertes, són normals" Disculpeu-me: Són experts els polítics en arts com per dir què és o no correcte? per què ens hem acomodat tant? Són experts els polítics en historia de la cultura, en art, en teatre? Únicament són els controladors de la pela, els caixers de la cultura, i quan l'art es veu enfrontat a la política i, per tant sent perillar la subvenció, aleshores venen els plors, les queixes, les lamentacions... Tot excepte el treball. Sóc ciutadana, però a més a més sóc dona de teatre i la meua funció és contar uns fets i donar la meua opinió des de la crítica. No em dedique al teatre per reconfortar ningú, aquell que vulga sentir-se reconfortat que veja la televisió, que es llegeixca *El código Da Vinci* i les seues seqüeles o que es dedique a prendre canyetes a la vora de la platja. Fer teatre és comprometre's amb l'evolució de la societat que ens envolta, comprometre's per a què millore, per a què avance, per deixar que moltes opinions molt diferents puguen eixir a la llum i arribar al públic, i per tant, els actors, les actrius, els treballadors del teatre hem de donar la nostra opinió política i social sobre el que ens envolta. Eixa és la nostra tasca fonamental, eixa és la funció del teatre, ser crític sempre i passar gana. Estem, o si més no hauríem d'estar preparats a consciència (i això és un treball de cada dia) per despistar elsensors, i aconseguir que el públic ens senta en llibertat, la que nosaltres mateixos ens guanyem. A mi m'agrada treballar en llibertat. És difícil, és cansat donat l'esforç que suposa, però és la feina que jo he escollit i la feina m'agrada ben feta.

Les limitacions a la llibertat d'expressió són inherents a les societats humanes, i com que encara no n'hem trobat cap de perfecta, encara no hi ha cap en que l'expressió siga completament lliure. Vull treballar per guanyar-li la partida alsensors, als subvencionadors, als polítics funcionaris. Tinc un compromís amb la meua feina i el que significa i m'agrada.

Hui en dia la censura és pública, no ens apunta amb un fusell, la reconeguem i en resulta, creiem, més fàcil combatre-la. Però una companyia teatral no és un grup d'assalt, és un fòrum d'opinió que se suposa treballa en grup a partir de la veritat, amb honestedat i humilitat i defén el seu treball perquè eixa és la seua veritat i si això fa que apareguen noves vies d'intolerància, benvingudes siguen perquè la intolerància, la ignorància, la incultura o l'esnobisme són material que tot creador necessita per treballar.

LEO BASSI: A LA PROVOCACIÓ PER L'AMOR

Conversacions amb Leo Bassi

per **María Colomer**

Fa ja uns quants anys, quan Leo Bassi va vindre a actuar a la 5a. Mostra de Pallass@s de Xirivella, amb una profunda mirada, ens deia: "*mi límite es del público; mi provocación es un acto de amor hacia él*".

Darrere d'aquesta imatge transgressora, que trencava motles, hi havia un home carregat d'humanitat i de ganes de viure. Lluitador infatigable contra les falses veritats, contra la dogmatització de la vida i el conformisme. En l'escenari tenia eixa imatge inquietant, en privat era home tímid i reflexiu, profundament sensible. En aquella època venia d'un programa de televisió de gran audiència on les seues intervencions eren com a mínim controvertides. Han passat moltes coses des d'aleshores ençà, i molts espectacles. Si abans de venir a València s'havia atrevit a estampar-li un pastís al llavors Alcalde de Montreal, després es va atrevir amb el *Gran Hermano* i ara amb el Bassibus, autobús de recorregut "turístic" en què es mostra l'altra cara de la gran urb.

El temps ha transcorregut, no obstant això, ell segueix conservant un gran optimisme, i un gran sentit de l'humor: "*soy muy afortunado porque tengo una fe absoluta en la vida porque creo que habrá solución a todos los problemas y esa solución es el tiempo: el flujo de la vida es más largo que nuestras propias experiencias, siempre es positivo y creativo. En el futuro siempre se encontrarán mejores caminos*".

Quan se li pregunta per ell mateix, pel seu treball, respon: "*¿Qué es lo que hago? No lo sé. Muchas veces me hago esa pregunta. Pero sé que en mi alma soy un payaso, alguien que ha crecido en el circo pero que no cree en esa imagen bondadosa del payaso sino que este oficio es el de la provocación para cambiar el mundo. Mi familia ya hacia espectáculos duros. Huyo de chistes y bromas, prefiero la reflexión*".

La seua provocació naix d'una gran coherència, ja que per a ell "*no hay arte sin provocación*", i considera que el pallaso, el seu pallaso-bufó, ha de lluitar contra eixa figura del còmic políticament correcte que s'ha instaurat en la nostra societat, que des del "*buen gusto*" i el "*humor inteligente*" és condescendent amb la societat ben pensant, i cruel amb el desfavorit, amb l'exclòs. Encara que Leo no es considera a si mateix un provocador: "*yo no pienso que soy un provocador. Tengo dentro de mí una fuerza vital que me pide hacer cosas contundentes, como lenguaje para transmitir mis ideas y mis ideales, pero en una sociedad dormida y convencional, una persona que defiende sus ideas con fuerza está visto como*

provocadora. El problema es la palabra provocar, que puede ser vista de maneras muy diferentes: para unos tiene una connotación de agresión, para mí provocar tiene una connotación de amor, despertar la conciencia, mover las emociones, es una manera de hacer sentir la vida a una persona, es una manera de entrar en contacto. Pienso que las provocaciones son buenas desde el momento que se han hecho con sentimiento de amor”.

Leo es defineix com a fill de l'il·lustració, racionalista, defensor de la llibertat, i seguidor d'una gran tradició, la del circ aquell que era sorprenent, universal i on **“el payaso era rebelde que hablaba de la actualidad política”**. Defén, com a bon professional del teatre i del circ que és, que el fonamental per a investir-se de l'essència del pallaso, del bufó, **“es saber perder su dignidad. No soy humorista. Cuando el bufón pierde su dignidad llega a una libertad porque ya nadie lo puede criticar, está ya fuera de la crítica. La locura del bufón es atemporal y acultural, sin matices culturales y esto puede ser visto y entendido por todas las civilizaciones. Los bufones se caricaturizan a sí mismos, como he hecho yo, y he perdido mi dignidad cada semana, mofándome de mí mismo. No tengo ningún nacionalismo dentro e mí y mis bromas tocan todas las culturas”**. Sap molt bé que el què el bufó i el pallaso ofereixen al públic no és una burla, el bufó mai està col·locat en el lloc distant del poder, sinó que és una crítica, un reflex de la realitat. És la mirada còncava a aquesta societat, des de la ficció del teatre, del més pur teatre: **“Mucha gente que me critica no ha visto la obra. Quiero ser claro: mi obra no es una farsa. Es un homenaje a la ilustración, en particular a Voltaire, y es una crítica a la Iglesia Católica por su posición en los preservativos en África, el papel de la mujer, el miedo a la sexualidad. Mi espectáculo no es una burla, es una crítica”**.

Massa vegades, qui condemna espectacles com **“La Revelación”**, o censuren artistes com Leo Bassi, obliden que el què veuen és Teatre i qui té davant és un Actor. Gran poder li atribueixen a aquest art, quan volen controlar-lo, acotar-lo i mutilar-lo; afegir-hi una gran dosi de didactisme i moral, deixant el costat fosc en les ombres. La història del teatre és una gran mostra de com el còmic, quan adquireix les dimensions del grotesc i el dionisiac, és fortament censurat, i de com el riure, manifestació universal, ha estat una i altra vegada condemnada. Tan sols celebracions com el Risus Paschalis o les històries del Mulà Nasruddin, per esmentar alguns exemples, parlen de religions que conviuen amablement amb la manifestació còmica.

Davant el fet absolutament condemnable de la col·locació de la bomba en el Teatre Alfíl, Leo respon: **“hubiera preferido una bomba de mierda. Creo que esto podría ser la solución de todos los terrorismos. Si quieren expresar su desacuerdo con la política o la sociedad, mejor una explosión de mierda, que hasta ahora no ha matado**

a nadie. Mejor coger mierda fresca de vaca”. Escoltant-li, una pensa que hauria de ser veritat, que totes les bombes foren de merda, o millor encara, que foren tartes de merenga esclatades en les múltiples cares d'allò solemne.

S'ha comparat el seu espectacle amb atacs a altres religions no catòliques. Són incomparables els fets, encara en el substrat està la llibertat d'expressió, tan fonamental en la convivència diària, i tan imprescindible en la creació artística. Defén el teatre com el seu territori: **“hago reír a la gente hablando de mi ateísmo, nadie que critica mi espectáculo ha ido a verlo. Yo no hago números frente a una iglesia, el escenario es el santuario de mi familia desde hace 150 años”**. I el seu espectacle: **“Quisiera decir que La revelación, un espectáculo del que muchas personas se escandalizan en España, ha sido visto en Noruega, Alemania, Austria, Francia y Portugal, sin ninguna bomba. Fue también visto en muchas ciudades españolas y con un gran apoyo de la crítica. Entonces, ¿cuándo se critica a mí, se critica también a**

los miles de personas que han visto mi espectáculo y que vuelven a verlo? I hay un público que quiere ver mis cosas, es la regla del libre mercado y pido que se respete”.

Guarda en el meu record les hores intenses compartides amb ell, els menjars i la furgiona verda; també el taller en el qual un grup de persones intentàvem apropar-nos a aquell intangible de la comicitat. Deia: **“todo el mundo es cómico en potencia, cada uno tiene su sentido del humor, que es nada más y nada menos lo que permite sobrevivir a la paradoja de la muerte. Y esto lo tratamos de esconder con un nihilismo conformista. Quiero escuchar como las personas se pueden expresar mejor y eso sólo se puede lograr a fuerza de encontrar su propia comicidad. Cada uno de nosotros tenemos un sentido cómico y algo por lo que a los demás les hacemos reír. Así que hay que aprovecharse de la identidad individual”**.

Possiblement, si més d'un i una s'aventurara en aquest viatge fantàstic de trobar la seua identitat còmica, possiblement les guerres serien de paper, les bombes de merda i merenga, i altre gall cantaria. I Leo Bassi seguiria, inquiet, buscant una nova manera de provocar-nos, per a no acomodar-nos en la paràlisi.

LA FORMACIÓ A DEBAT - SEGONA ENTREGA

Aquestes són les preguntes que vam proposar per al tercer Veu en On:

1. Estàs satisfet/a amb la teua formació? Per què?
2. Quines mancances has trobat?
3. Quins professors destacaries?
4. Quines carències veus a la professió valenciana?
5. Alguna consideració?

Isabel Ribes, actriu, 42 anys

1. El més bonic d'aquesta professió és que mai acabes de formar-te, sempre tens quelcom pendent que necessites aclarir, millorar, enfondir. A més treballem tants camps (veu, cos, interpretació, cant,...) que mai sents que hages trobat suficient. El temps i la teua experiència van fent que vages trobant el teu propi camí en aquest continu aprenentatge. En aquest caminar has après per a des-aprendre i al contrari. El que veig en el dia a dia és la combinació treball i formació continua, quan tens treball no pots fer cursos i quan no treballes no tens diners per a fer-los, quin embolic, no? Satisfeta? No del tot, sempre vull més i em sembla poquet el que faig.

2. És treballant quan et dones compte de les mancances que tens, si el que has estudiat fins a on és veritat, si encaixa amb tu o no, i comença aquest llarg camí solitari d'anar fent la teua manera de treballar com actriu. He tingut bons mestres

i no tan bons (vull dir els que saben transmetre), però així és la vida, tenim amics molt bons i no tan bons. El que cal és tractar d'aprendre en cada circumstància diferent. M'agradaria que foren menys cars i més abundants.

3. Per a mi un bon mestre és aquella persona que des de la seua experiència, dels seus dubtes a arribat a unes conclusions de treball i des d'aquest punt de humilitat voler créixer, per a després saber transmetre les seues pròpies idees i resultats. També és molt important que sàpia fer-te veure les teues mancances per a trobar claus que t'ajuden a resoldre i créixer.

4. Treball, l'experiència el fa veure que és treballant dalt de l'escenari o davant la càmera com vas aprenent, corregint, agarrant seguretat, en cada muntatge nou hi ha, un repte diferent que com actor et fa revisar, aprendre, des-aprendre. Com tots els oficis s'aprén treballant, les taules es fan en el temps i la pràctica. També és molt important que pugues posar totes les teues energies en eixe treball, i que no les perdes en "altres treballs" que et donen per a menjar o pagar els rebuts. És clar, el conveni fa falta i que es pose en pràctica i també que la política teatral siga menys política i més teatral. La publicitat tampoc es llueix massa, l'Olympia fa molta més publicitat que els organismes públics, perquè no ho entenc.

Isabel Caballero Pérez, actriu i docent, 36 anys

1. Estic satisfeta amb la meua formació perquè he pogut elegir les disciplines que volia treballar. El fet de no haver-me format en una sola escola d'Art Dramàtic, sinó haver realitzat cursos en diferents escoles, m'ha oferit la possibilitat d'elegir amb qui i què volia treballar en cada moment de la meua vida. Me vaig formar a Londres i allí se m'oferia un gran ventall de tècniques, escoles, professors... això em va portar a decidir per mi mateix què volia treballar o què pensava que necessitava.

2. Potser he tirat a faltar una part tècnica més sòlida, una base de veu i cos més consolidada, en la qual, com en un llenç, puga pintar en ell (o amb ell) el que vulga. Però al mateix temps, el cos i la veu d'un actor han d'estar greixats per a poder usar-los, és a dir, que has de continuar treballant la teua veu i el teu cos cada dia.

3. Un professor que mai oblidaré va ser James Dodding, tot un *gentleman* anglés, qui em va donar classe de veu en el City Lit de Londres fa molts anys. Estimava tant el que feia, s'interessava tant per cada alumne, a cadascú ens escoltava individualment i ens receptava els exercicis que havíem de practicar cada setmana. Era un senyor adorable. I en un estil totalment diferent destacaria un francès deixat, amb grans ulleres i nas permanentment tenyit de roig anomenat Philippe Gaulier. El primer dia que el vaig veure entrar a l'aula arrossegant els peus i deixat, no podia creure que ell era el famós guru de qui tant havia sentit parlar. Philippe em va fer veure amb altres ulls el teatre, em va llevar una bena i vaig descobrir la gran diferència que hi havia quan un actor realment gaudeix quan actua. "Where is your pleasure?!" "On està el teu plaer?" "You are too boring" "Ets molt aborrida". Eren sentències que repetia de continu fins que se't gravaven en la ment, i que et feien replantejar-te altra manera de treballar. Les seues classes servien per a buscar, per a provar, per a equivocar-te i en eixe moment pot ser no ho enteníem, perquè som massa impacients, però les seues paraules es quedaven amb tu i un temps més tard ho entenies tot. I aleshores te n'adonaves quant havies après amb ell.

4. Per a mi és fonamental en el teatre crear una atmosfera amb un grup de gent, el treball en equip, on un individu no és més important que altre i on es conta una història entre tots i, per suposat la mateixa història. De vegades vaig al teatre i pense que el director s'ha oblidat de crear eixe món comú en el que tots els actors conviuen, on entre tots ens conten la mateixa història, i on cap ego destaca més que l'altre, i on el plaer d'estar en escena és enorme. Crec que hi ha bona tècnica actoral en la professió valenciana, però falta més consciència del treball en equip i de gaudir-ne.

5. M'agradaria destacar l'enorme canvi i creixement que ha experimentat València en els últims anys a nivell d'oferta en escoles de teatre, i possibilitats de formació per als actors. Quan me'n vaig anar, fa més de 15 anys, les possibilitats eren molt poques i l'oferta era molt reduïda. Ara crec que s'ha avançat prou i hi ha una gran varietat d'escoles on poder formar-te i que t'oferixen la possibilitat de formació que vulgues elegir. En aquest aspecte crec que ha millorat molt.

entrevista

JOAN CARLES GARÉS

President d'AVETID

per *Empar Capilla*

AAPV: Què és AVETID, des de quan està funcionant i quina és la seua tasca?

J.C. Garés: AVETID és la associació de empreses de teatre i de circ que aglutina a les companyies amb més trajectòria i estabilitat de la Comunitat Valenciana. Companyies de teatre i de circ, encara que als primers anys de l'associació també estaven incloses les de dansa, que afortunadament han crescut, s'han consolidat perquè han nascut més formacions de dansa i ara tenen la seua pròpia associació, amb la que portem una excel·lent relació, per cert.

AVETID el que sobretot vol és intentar elevar tant el nivell organitzatiu com el productiu d'aquestes formacions professionals. Jo crec que és molt important que es pugui continuar avançant amb el creixement, amb la maduresa del sector professional i nosaltres en la mesura que podem contribuïm, sobretot, facilitant que les empreses associades a AVETID puguin treballar cada vegada amb mitjans més dignes, que la formació del seus propis membres siga cada vegada major, per a poder ser més professionals, més competitius als mercats, etc. Jo crec que eixe és l'objectiu principal, evidentment contribuir a la consolidació del sector a la Comunitat Valenciana i sobretot contribuir que les formacions que estan associades puguin

treballar amb una dignitat professional major. Per altra banda, té una segona missió ineludible que és participar en la política cultural, en el disseny de la política cultural de la nostra autonomia. La participació en la major part dels fòrums institucionals és una cosa que ja portem anys fent, tant dels ajuntaments, de Diputació, com de la Generalitat Valenciana. Vertim la nostra opinió des del punt de vista de les empreses, dels col·lectius que estan integrats, per altra banda, en la federació nacional i ajudem i col·laborem en la mesura que ens deixen i que podem, al disseny de la política cultural, aportant la nostra visió als polítics que són qui tenen l'última paraula.

AAPV: Quant de temps portes com a president i quin és el teu equip, com us organitzeu?

J.C. Garés: Jo vaig agafar la presidència de l'associació fa dos anys, és a dir, al gener del 2004 i faré tres anys; el compromís de la presidència és un tema rotatori, entre els socis que formen l'AVETID. Durant tot el 2006 també estaré, però he de dir que el nostre tipus de funcionament, la veritat és que és prou còmode, en el sentit que sempre tinc un recolzament d'una sèrie de productors. Nosaltres tenim una assemblea general i després tenim una junta directiva formada enguany per nou empreses que fan una reunió

mensual en la que vam prenent el pols al funcionament intern de l'associació, tirant endavant els projectes anuals que s'han aprovat en l'assemblea general de cap d'any i atenent el dia a dia de la política cultural. Són els temes fonamentals.

També atencem la formació empresarial; marketing, mercats, promoció, una sèrie de temes bàsics per al desenvolupament de les companyies de teatre i de circ. He de dir, que tinc una espècie de presidència compartida perquè sempre n'hi ha un vicepresident/a que col·labora diàriament amb el president, en el meu cas és Mª Angels Marchirant, productora de PTV-CLOWNS, i entre els dos i la secretària portem el dia a dia de l'associació. Aleshores ja dic que és relativament senzill perquè hi ha un recolzament d'un equip de treball que a sovint treballa conjuntament en els diferents temes, tant els importants com els urgents. Per altra banda sí que hi ha una tasca, una responsabilitat ineludible i adquirida que és donar la cara, ser la cara visible de l'associació durant el temps que estigues en la presidència, tant cap als

mitjans de comunicació com de cara al sector i a les institucions públiques.

Vinc de dins del sector, en el més ample sentit de la paraula perquè des del primer moment jo estat navegant en més d'un mar. Jo sóc actor també, i des del principi vaig començar sent productor i actor, en el 82 vaig formar la primera companyia, n'he format tres, ara estic en la tercera que és Arden, vaig estar en dues anteriors que vaig fundar, la primera va ser La Burbuja, la segona Teatre de l'Ull i ara és Arden. Des de l'any 82 vaig ser pràcticament actor-productor el mateix dia, encara que vaig compaginar durant un temps els estudis d'Art Dramàtic a València i a Londres, però el tema de la producció l'he portat des del primer dia, també amb estudis, curssets, tot això i sobretot un autodidactisme que als anys vuitanta, parlant de producció, era pràcticament l'únic que podíem fer aquí a València. La veritat és que això m'ha donat una visió més ampla del que era treballar en el teatre. Estar a l'escenari i al despatx de producció al mateix temps, al principi era dur però es pot portar. Encara que siga difícil, de

vegades, el més important és tindre un bon equip, i a més et dóna un horitzó molt ample a l'hora de valorar; de tindre un criteri i d'estar participatiu al sector.

Participar en el desenvolupament del nostre sector avui en dia, en el 2006, crec que és una responsabilitat que ningú pot eludir. Durant molts anys hem estat prou desordenats i cadascú ha hagut de tirar com ha pogut, si eres actor, productor o ballarí i crec que ha arribat el moment de fer una anàlisi de la nostra situació i sobretot marcar una direcció cap a on volem anar perquè disgregats no avançarem tan ràpid com hauríem de fer-ho. És el moment d'estar participatiu, cadascú des d'on vulga, des d'on crega que ha d'estar; però participant en el disseny del col·lectiu de professionals.

AAPV: Quantes empreses formen AVETID i que cal per a pertànyer a l'associació? quins creus que són els seus objectius comuns?

J.C. Garés: Ara per ara, som 25 empreses, i sí que hi ha uns requisits molt concrets, hi ha un reglament d'admissió, uns estatuts per entrar com a soci de ple dret a l'Associació. Resumint-los molt hi ha que haver demostrat una certa estabilitat empresarial, s'ha d'estar en funcionament com a empresa un mínim de tres anys naturals i amb l'estrena de dos o tres produccions rodades, girades i llençades al mercat. A banda d'això s'ha d'estar avalada per al menys tres empreses sòcies de l'AVETID que diguen que aquesta empresa pot i deu estar en l'associació.

AVETID aglutina segurament a les empreses no tan sols amb estabilitat, sinó també amb més treball d'equip demostrat dins de la Comunitat Valenciana. I tenim de tot tipus d'estil i de treball, crec que tenim un mostrari del que es la

Comunitat; companyies dedicades exclusivament a teatre per a xiquets, altres de teatre de carrer, de teatre per a adults, altres que es dediquen a teatre d'autor... crec que tenim un poquet de tot, fins i tot hi ha gent especialitzada en teatre amb titelles i la companyia de circ, que a la comunitat només tenim una que és El Gran Fele. Tenim un mostrari del que és l'empresa d'Arts Escèniques a la C.V. de molts diferents tamanys, com a associació és molt heterogènia però hem pogut trobar punts en comú en totes eixes empreses perquè puguen estar associades i anar cap a objectius comuns que són créixer, estabilitzar d'alguna manera una projecció al mercat, elevant el nivell artístic i l'econòmic i fer les coses cada vegada millor. Per això, és tan important també la formació dels components artístics i tècnics. Els productors estem cada vegada més conscients en les condicions laborals dels seus treballadors, perquè crec que tota la gent que entra dins d'una companyia cada vegada, evidentment ha de tindre millors condicions laborals per a fer millors productes, per a treballar més a gust, per a elevar el nivell de qualitat i el nivell competitiu dins d'un mercat nacional o internacional. Són objectius bàsics molt obvius però encara n'hi ha molt a fer. Encara hi ha molt a aprendre dins del camí de l'autogestió, aleshores AVETID juga un paper fonamental en la regularització de les condicions laborals. De l'elevació del nivell artístic, qualitatiu dels productes, i la veritat és que el gràfic va en ascens, és positiu, perquè cada any les companyies valencianes tenen més projecció en els mercats, tenen fins i tot més nominacions i premis als premis nacionals, més presència en ciutats espanyoles de temporada o en gires nacionals. En la mesura que eixes empreses puguen tindre majors mitjans, evidentment contractaran més professionals, els tractaran millor i tot podrà créixer a un ritme que segurament es mereix la professió valenciana.

AAPV: Quina creus que és la situació del sector teatral respecte a la política cultural actual a la Comunitat Valenciana?

J.C. Garés: Hem constatat que recentment han hagut molts desacords amb la institució, perquè hem passat anys de molta sequera a tots els nivells. Com que periòdicament peguem "palmà a la taula", fa poc ha hagut una, molt important i a partir d'ací i de fer molta pressió i crear una plataforma de professionals de les Arts Escèniques Valencianes, en la qual estan integrats sis col·lectius, els més importants de la Comunitat Valenciana, de la que formen part evidentment AVETID i AAPV, s'han aconseguit inicis de projectes de futur; ni de conya hem rebut ni el que mereixiem, ni el que demanàvem, però sí que hem obtingut certs inicis.

Jo sóc molt positiu sempre, segurament també perquè sóc actor però crec que estem en camí de consolidar projectes de col·laboració amb les institucions que poden donar fruits en els pròxims anys. Hem de continuar participant, això és fonamental. Sobretot hem de tindre l'esperança que va cap amunt, no cap avall i depèn en gran part de nosaltres. Si cada associació aconseguix que els seus membres o socis estiguen actius i participatius en els projectes de l'associació i en la política cultural que ens afecta a tots, crec que en eixa mesura creixerem més ràpid.

Hem d'arribar a situacions com per exemple la de Catalunya, que ara mateix és prou idíl·lica comparada amb la nostra, cada roda de premsa que fa la Consellera de Cultura per exposar qualsevol projecte institucional, a la taula amb ella estan els presidents de les associacions de professionals. Hem d'arribar a això. És absurd que en un sector com el de les arts escèniques es continue amb un divorci entre la institució pública

i la privada. Els professionals han de seguir el seu camí, estrènyer la rosca quan siga necessari però s'ha d'anar junt a la institució pública. Aleshores és precís anar en la mateixa direcció, l'única clau perquè continue e la plataforma, que puguem ser un indicador per a les institucions públiques, és la unió entre els professionals. Això no vol dir, evidentment que cada associació o cada part del sector professional tinga les seues directrius, el seu desenvolupament, els seus objectius i que segurament no seran els mateixos per a tots. Una associació d'empreses, la qual en altre sector podria ser una patronal, és evident que no tinga els mateixos objectius que un sindicat, que en aquest cas serien els actors o l'associació dels professionals de la dansa. Evidentment de vegades hi haurà un enfrontament. Això ocorre en tots els sectors professionals del món. I hem de trobar els punts d'unió i arribar a acords i fer convenis, etc, si volem continuar creixent, però quan toca donar una opinió del professional front a una política de la institució pública haurem d'estar units, crec que eixa és la maduresa: poder saber quan hem d'estar junts i quan estar en una taula per arribar a trobar solucions i continuar creixent. Per altra banda, hem de ser conscients que hem de saber d'on venim per marcar el camí futur. L'avanç que van fer els professionals en els anys seixanta i setanta va ser realment important. Ells van sembrar la llavor de l'actual teatre valencià i encara que d'una forma molt irregular, discontinua i amb grans buits de temps, van construir un teixit que anys després han donat fruits. El risc que han corregut i corren les companyies de teatre i dansa que avui han consolidat els seus equips, va ser i és enorme. El risc s'assumeix i es juga a mort. Per eixa aposta d'incertesa, però també de seguretat en els nostres professionals, el teatre de marca "fet a valència" existeix avui en dia. Crec sincerament que el teatre valencià ha sobreviscut a anys de sequera teatral, gràcies

sobre tot, a les companyies, a les empreses.

AAPV: el conveni col·lectiu de teatre, perquè està tardant tant en arribar?

J.C. Garés: Crec que és un punt d'inflexió importantíssim, crec que quan arribem, quan siguem capaços de signar-lo sindicat i patronal hi haurà un abans i un després en el sector professional valencià. Crec que és precís i per això ens està costant, perquè és important, si no fóra important l'hauríem fet en dos dies però no hem pogut. No hem pogut perquè abans de poder plasmar un conveni amb articles, amb punts molt concrets, redactats, que expressen quin serà el nostre funcionament, havia de fer-se una anàlisi amb molta profunditat. On estem, com estem, i què volem. Crec que són preguntes que havíem de contestar primer i després de l'anàlisi s'havia de començar a parlar d'una regularització mínima i anar avançant cap al conveni. Pense que el procés que hem fet, encara que han hagut parades, amb un ritme prou desigual, crec que s'avançat sobre tot en el coneixement mutu i això està bé, mai estarà de més.

Ha arribat un bon punt, després de 3 anys hi ha un primer esborrany, perquè si us recordeu primer vam tindre fa temps un plec de recomanacions,

això va ser un primer pas, més d'un any després hem arribat al primer esborrany en el qual hem de solucionar un fum de coses, consensuar absolutament tot, estem en camí, jo estic segur d'això i també que el que signem a la fi ens haurà de servir a les dues parts i també front a la institució pública, sobretot per a impulsar-nos tots mútuament. Ara estem en el moment de trobar el punt en què els mínims refectits en el conveni siguem acceptables per a tots. Quan trobem això tot anirà molt més ràpid. L'esborrany que ara tenim crec que en la seua majoria és molt vàlid i ara el que cal és la concreció d'eixa redacció. Qualsevol conveni, siga com siga ha de passar un procés molt minuciós d'acceptació i crec que estem en eixe punt, i hem de continuar treballant perquè serà molt important per a tots.

AAPV: Per últim, una reflexió sobre el teatre valencià inserit a l'Estat espanyol?

J.C. Garés: Crec que la situació del teatre valencià en aquests moments és molt esperançadora, està en un dels millors moments de l'última dècada. És el meu parer; molt personal, evidentment, però crec que mai havíem arribat a un punt com el que tenim ara de professionalització. Crec que les últimes generacions d'actors han eixit de les escoles molt preparades, això ha contribuït a elevar el nivell artístic dels productes del teatre privat que és al que jo represente i les companyies hem pogut beneficiar-nos d'eixe nivell artístic. També al mateix temps els dramaturgs o els autors, directors, escenògrafs, il·luminadors, tota aquesta gent que dóna la factura als productes d'arts escèniques en general, han crescut molt. Ara mateix estem en un punt en què podem fer productes de molta qualitat, llançar-los al mercat i triomfar. Ho estem constatant així, encara que el mercat està en un punt més que fotut, perquè les fronteres autonòmiques s'han tancat molt, hi

ha un proteccionisme dels governs autonòmics que no estan facilitant les gires, però encara així els productes que estem llançant estan competint amb formacions que han fet productes amb moltíssims més mitjans que nosaltres. Això vol dir que la matèria prima és bona i no ho hem d'oblidar, tenim un bon moment creatiu, un moment d'expansió del mercat i el que ens falta són mitjans per a competir. Crec que hi ha un factor importantíssim perquè el nostre creixement del sector ens impulse de veres i és l'aposta institucional, crec que a nivell d'Estat, som la tercera autonomia en quant a nivell, tant de nombre de professionals, com de nombre de productes que llancem al mercat, també a nivell qualitatiu. Per què no? podem competir amb productes de Catalunya o Madrid sense complexe artístic i podem competir fins i tot a nivell de producció. Un barem per això són els premis nacionals, que comentàvem abans. La tercera autonomia en nombre de nominacions és la Comunitat Valenciana. Crec que estem en molt bon moment, encara que el ritme de creixement dependrà de l'aposta institucional, torne a dir: Crec que n'hi ha dades molt significatives, l'any passat en mig de la trifulca que va tindre la Plataforma de les Arts Escèniques amb la Conselleria de Cultura, vam demanar un estudi a la federació nacional d'empreses que és la FAETEDA i ens va fer l'estudi de la comparativa interautonòmica. Ens va constatar amb dades contrastades que la Comunitat Valenciana era la tercera potència i al mateix temps estem per baix de la mitjana nacional en quant a diners per habitant que es destina al sector professional de les arts escèniques, eixa comparativa la tenim, està contrastada, és certíssima, no està inflada

en absolut, estem per baix de Cantàbria i Euskadi i quasi la meitat que Madrid o Catalunya. Al·lucinant! És una dada més que significativa. La institució ha de voler realment recolzar, crear icones, una cosa que no em sabut fer i no ens han deixat fer. Crec que totes les autonomies tenen les seues pròpies icones culturals, estic parlant de companyies. A Catalunya per exemple; Dagoll Dagom, Els Joglars, La Fura dels Baus, Comediants, etc., com a professionals, també autors, actors, directors, a Euskadi i a Madrid, exactament el mateix, però fins i tot a Andalusia han creat les seues icones, el CAT, El imperdible, Jose Luís de Castro, etc. . .

Totes les autonomies han creat les seues cares conegudes, ací no han sabut popularitzar els nostres professionals, crec que ha tingut a veure sobretot la televisió, que en altres autonomies, ininterrompudament durant més de deu anys porten fent ficció, sèries, reportatges sobre els seus professionals, agendes. . . Ací no han sabut fer això, no hi ha hagut promoció i per això no s'han creat icones de les arts escèniques pròpies i això contribueix a que el creixement siga més lent. L'aposta institucional és a tots els nivells, i no parle únicament de diners, fonamental per a crear aquestes icones i quan es creen tot anirà més rapidet, nosaltres per la nostra banda ja hem vist que hem de posar el nostre gra d'arena, que és estar units, cadascú treballar des de la seua associació, regularitzar el sector, arribar a fer acords, fer convenis, etc. Hem de fer un camí cap a l'autogestió, això és molt important, nosaltres no hem d'esperar a que ens donen per a fer, hem d'anar fent, encara que també hem de reclamar que ens en donen.